

THE DEVELOPMENT OF WOMEN'S LABOR ACTIVITIES AND PROFESSIONAL TRAINING IN THE SERICULTURE SECTOR IN UZBEKISTAN IN THE 1920s–1930s

Islomjon Urinov

*Lecturer, Department of Languages, Social Sciences and Humanities, and Physical Education
Uzbek National Institute of Musical Arts named after Yunus Rajabi*

E-mail: islomjonurinov469@gmail.com

Tashkent, Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Key words: silk industry, women's labor, involvement of women in social life, "Turkshelk" society, professional training, silk technical school, local national personnel, industrial production, women's courses, silk processing industry.

Received: 20.09.26

Accepted: 21.09.26

Published: 22.09.26

Abstract: The article analyzes the state policy aimed at attracting women to the silk industry in Uzbekistan in the 1920s and 1930s, developing their labor activity and professional training. Also, the participation of women in the industry and the process of training national personnel are highlighted using the example of the activities of the "Turkshelk" society, women's courses, silk technical school and new industrial enterprises. The results of the study show that increasing women's labor activity and professional skills played an important role in the development of the silk industry.

1920–1930-YILLARDA O‘ZBEKISTONDA IPAKCHILIK SOHASIDA AYOLLARNING MEHNAT FAOLIYATI VA KASBIY TAYYORGARLIGINING RIVOJLANISHI

Islomjon Urinov

Yunus Rajabiy nomidagi O‘zbek milliy musiqa san’ati instituti

“Tillar, ijtimoiy-gumanitar fanlar va jismoniy madaniyat”

kafedrası o‘qituvchisi

islomjonurinov469@gmail.com

Toshkent, O‘zbekiston

MAQOLA HAQIDA

Kalit so‘zlar: ipakchilik sanoati, xotin-qizlar mehnati, ayollarni ijtimoiy hayotga jalb etish, «Turkshelk» jamiyati, kasbiy tayyorgarlik, ipakchilik texnikumi,

Annotatsiya: Maqolada 1920–1930-yillarda O‘zbekistonda xotin-qizlarning ipakchilik sohasiga jalb etilishi, ularning mehnat faoliyati va kasbiy tayyorgarligini

mahalliy milliy kadrlar, sanoat ishlab chiqarishi, xotin-qizlar kurslari, ipakni qayta ishlash sanoati.

rivojlantirishga qaratilgan davlat siyosati tahlil qilingan. Shuningdek, «Turkshelk» jamiyati, ayollar kurslari, ipakchilik texnikumi va yangi sanoat korxonalari faoliyati misolida ayollarning sohadagi ishtiroki hamda milliy kadrlar tayyorlash jarayoni yoritilgan. Tadqiqot natijalari ipakchilik tarmogʻi rivojida xotin-qizlarning mehnat faolligi va kasbiy malakasini oshirish muhim ahamiyat kasb etganligini koʻrsatadi.

РАЗВИТИЕ ТРУДОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ ЖЕНЩИН В СФЕРЕ ШЕЛКОВОДСТВА В УЗБЕКИСТАНЕ В 1920–1930-Е ГОДЫ

Исламжон Уринов

*Преподаватель кафедры «Языки, социально-гуманитарные науки и физическая культура»
Узбекского национального института музыкального искусства имени Юнуса Раджаби*

E-mail: islomjonurinov469@gmail.com

Ташкент, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: шелковая промышленность, женский труд, вовлечение женщин в общественную жизнь, общество «Турксельк», профессиональная подготовка, шелкоткацкий техникум, местные национальные кадры, промышленное производство, женские курсы, шелкопрядильная промышленность.

Аннотация: В статье анализируется государственная политика, направленная на привлечение женщин Узбекистана к шелководству в 1920–1930-е годы, развитие их трудовой деятельности и профессиональной подготовки. Также на примере деятельности общества «Туркшелк», женских курсов, шелкоткацкого техникума и новых промышленных предприятий освещается участие женщин в отрасли и процесс подготовки национальных кадров. Результаты исследования показывают, что повышение трудовой активности и профессиональной квалификации женщин сыграло важную роль в развитии шелковой отрасли.

Kirish. 1920–1930-yillar Oʻzbekiston tarixida ayollarning ijtimoiy-iqtisodiy hayotdagi oʻrnini kengaytirishga qaratilgan islohotlar davri boʻldi. Bu jarayonda xotin-qizlarni sanoat ishlab chiqarishiga, ayniqsa ipakchilik tarmogʻiga jalb etish muhim vazifalardan biri sifatida belgilandi. Davlat va jamoat tashkilotlari tomonidan ayollarni ish bilan taʼminlash, kasbiy bilim va malakasini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar amalga oshirildi. Natijada ipakchilik sohasida mahalliy ayollarning mehnat faolligi va mutaxassis kadrlar sifatidagi ishtiroki bosqichma-bosqich ortib bordi.

1920–1930-yillarda O‘zbekistonda ayollarni ijtimoiy hayotga, jumladan sanoat ishlab chiqarishiga jalb etish masalasiga alohida e‘tibor qaratildi. 1924 yil 25 aprelda Toshkentda ochilgan ayollar klubi tashabbusi bilan 50 nafar xotin-qiz “Turkshelk” jamiyati tizimiga ishga yuborildi. Shuningdek, klub tomonidan 40 nafar ayol turli kurslar va institutlarda ta‘lim olish uchun yo‘naltirildi[1]. Bu holat ipakchilik sohasida ayollar ishtiroki va ularning kasbiy malakasini oshirishga qaratilgan dastlabki tashkiliy chora-tadbirlardan biri hisoblanadi.

Muhokama va natijalar. 1920-yillar oxiriga kelib ayollarning qishloq xo‘jaligi va sanoat sohalaridagi ishtiroki asta-sekin ortib bordi. Masalan, 1929 yilda O‘zbekiston SSRda jami 67,5 ming nafar kolxozchi mavjud bo‘lib, shundan 31,5 ming nafari yoki 45 foizi ayollardan iborat edi. Ipakchilik tarmog‘ida esa ayollarning solishtirma salmog‘i 30 foizga yetgani mazkur sohada ayollar mehnati muhim o‘rin tuta boshlaganini ko‘rsatadi [2].

Shu bilan birga, ayrim ishlab chiqarish korxonalari rahbarlari ham mahalliy ayollarni sanoat korxonalariga jalb etish masalasida turlicha munosabat bildirgan. Masalan, “Turkshelk” tizimidagi ayrim rahbarlarning mahalliy ayollarni korxonalarga keng jalb etishga ehtiyotkorona yondashuvi natijasida 1927 yil davomida ushbu korxonalarda ishlayotgan ayollar ulushi 82 foizdan 55 foizgacha kamaygan. Keyingi yillarda esa ayollarni ishlab chiqarish jarayoniga jalb etish bo‘yicha olib borilgan chora-tadbirlar tufayli sezilarli o‘zgarishlar kuzatildi. 1929 yilga kelib O‘zSSRda ipakni qayta ishlash sanoatida ayol ishchilar ulushi 63,3 foizga yetdi. Shuningdek, davlat va jamoat tashkilotlari tomonidan amalga oshirilgan tadbirlar natijasida respublika sanoatida ayollar ulushi ham ortib bordi: 1927 yilda 9 foizni tashkil etgan bu ko‘rsatkich 1929 yilda 15 foizga, 1933 yilga kelib esa 28,2 foizga yetdi [3].

Bu davrda Buxoro, Samarqand, Namangan va Andijon shaharlarida ipak yig‘irish fabrikalarining tashkil etilishi ham ayollarning sanoat ishlab chiqarishida faol ishtirok etishiga xizmat qildi. Ushbu korxonalarda ishlagan ishchilarning muhim qismini mahalliy o‘zbek ayollari tashkil etgan[4]. Umuman olganda, XX asrning dastlabki o‘n yilliklarida O‘zbekistonda ayollarning iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy hayotdagi ishtiroki bosqichma-bosqich kengayib bordi. Bu jarayon jamiyatdagi umumiy ijtimoiy o‘zgarishlar bilan uzviy bog‘liq holda kechib, ayollarning mehnat faoliyati va jamoat hayotidagi o‘rnini tobora mustahkamladi.

1930-yillarda O‘zbekistonda ipakchilik tarmog‘ida ayollar mehnatidan keng foydalanish siyosati amalga oshirildi. Tarmoqni malakali kadrlar bilan ta‘minlash maqsadida instruktor-ipakchilarni tayyorlash bo‘yicha maxsus ayollar kurslari tashkil etildi. 1930 yilda mazkur kurslarni 32 nafar xotin-qiz muvaffaqiyatli tamomlagan[5].

Shu bilan birga, Toshkent ipakchilik texnikumida ham mahalliy millat vakillarini tayyorlashga e‘tibor qaratilgan bo‘lib, ushbu o‘quv muassasasida ikki nafar qoraqalpoq qiz tahsil

olgan. Bu holat ipakchilik sohasida ayollarning kasbiy faol ishtirokini kengaytirish va milliy kadrlar tayyorlashga qaratilgan davlat siyosatining amaliy ifodasi bo'lgan.

Xulosa qilib aytganda, 1920–1930-yillarda O'zbekistonda ipakchilik tarmog'ini rivojlantirish jarayoni ayollarning mehnat faoliyatini kengaytirish bilan uzviy bog'liq holda kechdi. Bu davrda xotin-qizlarni ishlab chiqarishga jalb etish, ularni kasbga o'qitish va milliy kadrlar sifatida tayyorlash bo'yicha muhim amaliy ishlar amalga oshirildi. Ayrim to'siq va muammolarga qaramay, davlat siyosati hamda jamoat tashkilotlari tashabbuslari natijasida ayollarning ipakchilik sanoatidagi ulushi sezilarli darajada oshdi. Yangi fabrikalarning tashkil etilishi va maxsus o'quv kurslarining yo'lga qo'yilishi bu jarayonni yanada jadallashtirdi. Natijada ayollar nafaqat ishchi kuchi, balki sohaning malakali mutaxassislari sifatida ham shakllanib, O'zbekiston ipakchilik tarmog'i taraqqiyotiga munosib hissa qo'shdilar.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Правда Востока, 21 август 1925 год.
2. ЎзМА, Ф-Р 86, оп-1, д-4437, 6-л, / Ян Борисова. К.Н. –1971, –№2,
3. История профсоюзов Узбекистана / Отв.ред. Л.В.Гентшке. - Ташкент: Узбекистан, 1978. –С. 118. (360 с.)
4. Зайченко Ж. А. Классовая борьба в узбекском кишлаке в ходе раскрепощения женщин // Общественные науки в Узбекистане. – 1987. – № 9. – Б. 15 (11-15).
5. Кетебаева Б. Вовлечение женщин Каракалпакии в социалистическое строительство. // Общественные науки в Узбекистане. – 1970. – № 10. – С. 59.